

อายุความในคดีอาญา

โดย อัครวัฒน์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา^๑

อายุความในคดีอาญาโดยปกติแล้วไม่ค่อยมีผู้ให้ความสนใจนัก เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่กฎหมายได้กำหนดไว้แน่นอนแล้ว ในการเรียนกฎหมายนักศึกษาก็ไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ แม้แต่ในการทำงานก็ไม่มีผู้ใดให้ความสนใจมากนัก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลายประเทศจะมีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาหรืออายุความในการลงโทษไว้ แต่ถ้าศึกษาคดีอาญาในประเทศต่าง ๆ แล้ว เราจะพบว่าหลายประเทศที่กำหนดให้ความผิดบางฐานความผิดไม่มีอายุความ เช่น ความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocides) หรืออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crime against humanities) ที่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะหลบหนีไปนานแค่ไหนก็ตาม รัฐต่าง ๆ ที่ได้รับความเสียหายสามารถที่จะนำตัวมาดำเนินคดีและลงโทษได้

กฎหมายไทยบัญญัติเรื่องอายุความในการฟ้องคดีอาญาและอายุความในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษกำหนดไว้ในมาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖^๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดย

^๑ นักกฎหมายกฤษฎีกา ๘๖ รักษาการกรรมการร่างกฎหมายประจำ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๒ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๘๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไต่สวนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

มาตรา ๘๖ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษกึ่งได้ รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ตี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันลบล้างเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นไม่ได้

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

กำหนดให้อายุความที่ระบุในสองมาตราดังกล่าวยึดอัตราโทษที่ระบุไว้ในกฎหมายเป็นหลักในการคำนวณอายุความ แต่สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยประสบเมื่อหลายปีที่ผ่านมา ทำให้มีปัญหาที่ต้องนำมาขบคิดว่า อายุความในคดีอาญาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้น ยังคงเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันอยู่หรือไม่ หรือล้าสมัยเกินไปสำหรับความผิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสมควรจะให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๘ หรือไม่ เนื่องจากความผิดบางลักษณะมีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างร้ายแรงโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจหรือความผิดที่สำคัญ ๆ แต่มีโทษเบาทำให้อายุความสั้นจนเจ้าหน้าที่ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานให้รัดกุมเพียงพอที่จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนสิ้นข้อสงสัยว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง (proof beyond reasonable doubt) ภายในระยะเวลาดังกล่าวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดที่มีการดำเนินการในลักษณะที่ซับซ้อนหรือการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ซับซ้อนยากต่อการที่จะรวบรวมพยานหลักฐานได้ภายในเวลาที่กำหนดไว้ได้ ทำให้คดีขาดอายุความไม่สามารถฟ้องร้องเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ จนมีผู้เสนอแนะว่าความผิดอาญาไม่ควรมีการกำหนดอายุความ อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องอายุความในคดีอาญานั้นมีใช้อยู่สองแบบ คือแนวคิดในระบบ Common Law และแนวคิดของประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law ซึ่งกฎหมายทั้งสองระบบมีแนวคิดที่แตกต่างกันในรายละเอียดหลายเรื่อง

๑. ที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความคดีอาญา

โดยทั่วไป เมื่อเกิดมีรัฐ(ประเทศ)ขึ้น หน้าที่สำคัญที่สุดของรัฐที่จะต้องดำเนินการมีสามประการด้วยกัน หน้าที่ประการแรก คือ หน้าที่ในการที่จะต้องสร้างระเบียบและข้อห้ามต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้ประชากรที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตของรัฐหรือประเทศนั้นซึ่งประกอบไปด้วยคนหลายเผ่าพันธุ์หลายชนบทรวมกันอยู่ประเพณี และหลากหลายความเชื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข หน้าที่ดังกล่าวคือการออกกฎหมายมาใช้บังคับกับคนในรัฐของตนเพื่อให้มีแนวปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกันอันจะยังให้คนภายในรัฐอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ซึ่งรัฐมอบหมายหน้าที่นี้ให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นผู้ดำเนินการ หน้าที่ประการที่สอง คือ หน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายระเบียบข้อห้ามต่าง ๆ ที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกมากับประชาชนภายในรัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม ซึ่งรัฐมอบหมายหน้าที่ดังกล่าวให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ หน้าที่ประการที่สาม คือ หน้าที่ในการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทนั้นจะเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันเอง หรือระหว่างเอกชนกับรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรมเพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข หน้าที่ดังกล่าวรัฐมอบหมายให้ศาลเป็นผู้รับผิดชอบ

การที่คนหลากหลายเชื้อชาติ หลายเผ่าพันธุ์ หลายชนบทรวมกันอยู่ประเพณี ศาสนา มารวมกันเป็นสังคมที่เรียกว่ารัฐหรือประเทศได้นั้น เนื่องจากคนเหล่านั้นมีความเชื่อถือและ

(๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

ไว้วางใจในรับหรือประเทศนั้นว่าจะสามารถดูแลให้คนเหล่านั้นอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและปลอดภัย ซึ่งเป็นความประสงค์ขั้นพื้นฐานที่นักปราชญ์โบราณได้อธิบายไว้ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นในสังคมใดสังคมหนึ่ง การกระทำดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยตรง ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะเป็นความผิดที่เป็นความผิดในตัวเอง (*mala in se*) หรือความผิดที่กฎหมายห้าม (*mala prohibita*) ก็ตาม เพราะการกระทำความผิดดังกล่าวทำให้ประชาชนในรัฐนั้นเกิดความไม่มั่นใจในสวัสดิภาพและความปลอดภัยของตนในอันที่จะอาศัยอยู่ภายในรัฐนั้นอย่างสงบสุขอีกต่อไป รัฐจึงมีหน้าที่ที่จะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อให้เรียกความเชื่อมั่นจากประชาชนกลับคืนมา โดยหลักแล้วการฟ้องคดีอาญาควรจะทำให้ได้ตลอดเวลาโดยไม่มีกำหนดอายุความ รัฐสามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้เสมอไม่ว่าระยะเวลาจะล่วงเลยไปนานสักเพียงใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม การปล่อยให้ระยะเวลาล่วงเลยนานไปก็อาจมีผลเสียในด้านกระบวนการพิจารณาพิพากษา การพิสูจน์พยานหลักฐานและการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ยิ่งระยะเวลาเนิ่นนานออกไปมากเท่าไร ความทรงจำของพยานตลอดจนการหาพยานหลักฐานย่อมสูญหายหรือเลือนไปได้ในที่สุด นอกจากนี้ประชาชนก็จะไม่สนใจที่จะติดตามเรื่องอีกต่อไป เนื่องจากมีเรื่องอื่นสอดแทรกเข้ามาเบี่ยงเบนความสนใจไปจากเรื่องโทษผู้กระทำความผิดจึงไม่น่าจะเกิดประโยชน์อีกต่อไป ซึ่งเป็นที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้มีอายุความฟ้องร้องในคดีอาญาขึ้น ขณะเดียวกัน ก็มีข้อเท็จจริงที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่สามารถทำให้เจ้าหน้าที่สามารถค้นพบพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ให้ทราบได้ว่าผู้ใดได้กระทำความผิด ซึ่งในขณะที่ความผิดเกิดขึ้นนักวิชาการในการพิสูจน์ยังไม่ก้าวหน้าทำให้ไม่สามารถที่จะพิสูจน์หลักฐานเช่นนั้นได้ เช่น เมื่อห้าสิบปีก่อน การพิสูจน์คราบเลือดหรือพยานหลักฐานที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุโดยการตรวจรหัสพันธุกรรม (DNA) ยังไม่สามารถทำได้ ทำให้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด แต่ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาการสามารถนำเอารหัสพันธุกรรม (DNA) มาใช้ในการพิสูจน์คราบเลือดหรือพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุได้ว่าเป็นคราบเลือดของผู้ตายหรือเป็นสิ่งที่ผู้กระทำความผิดทำหล่นไว้ขณะกระทำความผิด ทำให้สามารถพิสูจน์ได้ว่าคดีฆาตกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อห้าสิบปีก่อน ผู้ใดคือผู้กระทำความผิด แต่ถ้านำเอาเรื่องอายุความมาปรับใช้คดีที่เกิดขึ้นดังกล่าว พนักงานสอบสวนจะไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เพราะเป็นคดีที่ขาดอายุความแล้ว ดังนั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ กฎหมายในบางประเทศจึงกำหนดให้คดีอาญาบางประเภทเป็นคดีที่ไม่มีอายุความ ทั้งสองแนวคิดเป็นผลเนื่องมาจากแนวคิดในระบบกฎหมายสองระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) กับระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ที่แตกต่างกันอยู่ในรายละเอียด

๒. อายุความคดีอาญาในระบบประมวลกฎหมาย (civil law)

เนื่องจากระบบกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันแบ่งออกเป็นสองระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) กับระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) แนวคิดในส่วนที่

เกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาของทั้งสองระบบมีแนวคิดที่แตกต่างกันอยู่ในรายละเอียด แนวคิดของระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) จะเน้นให้มีอายุความในการฟ้องคดีอาญา โดยมีสาระสำคัญ^๓ คือ

๑) กลุ่มประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย จะใช้หลักเรื่อง “กฎแห่งการลืม” (la loi de l’oubli) เป็นหลักในการกำหนดอายุความในคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า เมื่อเกิดคดีขึ้น การนำหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุมาพิสูจน์ความผิดแก่ผู้กระทำความผิดจะได้ผลที่สุด เมื่อกระทำให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว ยิ่งเวลาล่วงเลยไปนานเท่าใด ความทรงจำเกี่ยวกับพยานหลักฐานก็จะยิ่งลดน้อยลงหรือไม่อาจนำพยานมานำสืบได้ เนื่องจากพยานหลักฐานสูญหายไปตามกาลเวลา หรือพยานบุคคลถึงแก่ความตายไปก่อนที่จะทำการสืบพยาน ยิ่งระยะเวลาล่วงเลยไปนานเท่าใดก็จะมีใครจดจำเหตุการณ์ที่เป็นความผิดนั้นได้ โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดในการนำพยานบุคคลมาสืบย่อมมีมาก ทำให้เกิดความยุ่งยากในการนำสืบพิสูจน์ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย

๒) นักกฎหมายในระบบประมวลกฎหมายส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในทันที และผู้กระทำความผิดได้หลบหนีไปจนพ้นกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดย่อมเป็นการทรมาณผู้นั้นพอสมควร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการลงโทษอยู่แล้ว จึงไม่ควรลงโทษผู้นั้นซ้ำอีก การที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปและไม่ไปกระทำความผิดอีกจนพ้นกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ย่อมแสดงว่าผู้นั้นได้ระมัดระวังความประพฤติของตนที่จะไม่ไปกระทำความผิดขึ้นอีก จึงไม่ควรลงโทษผู้นั้นอีกแล้ว การที่ผู้กระทำความผิดต้องระมัดระวังไม่กระทำความผิดขึ้นอีกนี้ถือได้ว่าเป็นนโยบายทางอาญาในการป้องกันความผิดทางอาญาอีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม หลักการเหล่านี้ยังมีผู้คัดค้านอยู่ เนื่องจากเห็นว่าการไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะล่วงเลยกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด เป็นการคาดคะเนที่ปราศจากมูลความจริง โดยเฉพาะผู้ที่กระทำผิดจนติดเป็นนิสัย จึงไม่ควรให้มีอายุความในความผิดบางเรื่อง

ประเทศฝรั่งเศสเป็นตัวอย่างของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายและมีการกำหนดอายุความในคดีอาญาไว้ ไม่ว่าคดีอาญาอุกฉกรรจ์หรือคดีอาญาธรรมดา โดยทั่วไปจะใช้กฎแห่งการลืม (la loi de l’oubli) เป็นหลักการในการกำหนดอายุความ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสใช้บังคับมาตั้งแต่สมัยนโปเลียน มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๘๑๐ และใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน คือ Code pénal [nouveau] ในกรณีที่มีความผิดอาญาเกิดขึ้น ถือว่าการกระทำความผิดอาญาเป็นการรบกวนความสงบเรียบร้อยของรัฐ และโดยที่รัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ รัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้เสียหาย เฉพาะอัยการแต่เพียงผู้เดียวที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาเนื่องจากอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีแทนรัฐ ผู้เสียหายที่เป็นประชาชนไม่สามารถที่จะฟ้องคดีอาญาเองได้ เว้นแต่จะขอเป็นคู่ความทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในเรื่องนั้น

^๓ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ ๙, ๒๕๓๖, หน้า ๑๐๕๕-๑๐๕๖. และโปรดดู อรุณี อนันตชัยศิลป์, อายุความในคดีอาญา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒, หน้า ๖.

การสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะพิจารณาสั่งการ ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรสั่งฟ้องคดีอาญาในเรื่องใด พนักงานอัยการจะต้องฟ้องคดีดังกล่าวภายในกำหนดอายุความตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาเป็นเพียงการชะลอการฟ้องชั่วคราว ซึ่งอัยการอาจกลับมาฟ้องเป็นคดีใหม่ได้อีกภายในกำหนดอายุความ

ประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดอายุความ (la prescription) ในประมวลกฎหมายอาญาใหม่ (le code pénal nouveau) ดังนี้

๑) ความผิดหุโทษ (contravention) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ ฟรังก์ (๓,๐๐๐ ยูโร) จำคุกตั้งแต่ ๑ วัน ถึง ๒ เดือน มีกำหนดอายุความ ๓ ปี^๔

๒) ความผิดที่มีโทษปานกลาง (délit) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับเกินกว่า ๒,๐๐๐ ฟรังก์ขึ้นไป (๓,๐๐๐ ยูโร) หรือจำคุกตั้งแต่ ๒ เดือนถึง ๕ ปี มีอายุความ ๕ ปี^๕

๓) ความผิดอุกฉกรรจ์ (crime) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป จนถึงจำคุกตลอดชีวิต มีอายุความ ๒๐ ปี^๖

๔) ความผิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์มนุษย์ เช่น การคัดเลือกพันธุ์มนุษย์และการคัดลอกพันธุกรรม มีอายุความ ๓๐ ปี^๗

อย่างไรก็ตาม มีความผิดบางฐานความผิดที่ไม่มีการนำเอาหลักการเรื่องกฎแห่งการลืม (la loi de l'oubli) มาใช้ ซึ่งจะบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษและเป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ คือ ความผิดในประมวลกฎหมายอาญา เล่มที่ ๒ หมวดที่ ๑ ความผิดอุกฉกรรจ์เกี่ยวกับมนุษยชาติ เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ หรือคดีอุกฉกรรจ์อื่น ๆ ที่กระทำต่อมนุษยชาติ เช่น การเอาคนลงเป็นทาส การลักพาตัว การทรมานหรือดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยมีเหตุชกแจงใจทางการเมือง ปรักขญา การเหยียดผิว หรือศาสนา^๘ และความผิดตามกฎหมายหมายเลข ๖๔-๑๓๒๖ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๑๙๖๔ เกี่ยวกับความผิดตามมติสมัชชาสหประชาชาติในกรณีอาชญากรรมที่กระทำต่อมนุษยชาติตามกฎหมายบัตรศาลระหว่าง

^๔ Code pénal [nouveau], livre premier : Disposition général , titre III : Des peines, chapitre III : De l'extinction des peines et de l'effacement des condamnations, section 1 : De la prescription, article 133-4 (Loi n° 2002-1576 du 30 décembre 2002 art. 81 Journal officiel du 31 décembre 2002),

^๕ Code pénal [nouveau], livre premier : Disposition général , titre III : Des peines, chapitre III : De l'extinction des peines et de l'effacement des condamnations, section 1 : De la prescription, article 133-3.

^๖ Code pénal,], livre premier : Disposition général , titre III : Des peines, chapitre III : De l'extinction des peines et de l'effacement des condamnations, section 1 : De la prescription, article 133-2.

^๗ Code pénal[nouveau], article 214-1, article 214-2, article 214-3, article 214-4 sous-titre II : Des crimes contre l'espèce humaine,

^๘ Article 211-1, article 212-1, article 212-2, article 212-3 du code pénal[nouveau],

ประเทศ วันที่ ๘ สิงหาคม ๑๙๔๕ เป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ^๙ ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อยกเว้นของกฎแห่งการลืม (la loi de l'oubli)

กล่าวโดยสรุป ประเทศฝรั่งเศสแม้ว่าจะใช้กฎแห่งการลืม (la loi de l'oubli) เป็นหลักในการกำหนดอายุความ แต่ความผิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสงคราม หรือความผิดที่เกี่ยวกับมนุษยชาติ เช่น การค้ามนุษย์ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ เป็นต้น จะกำหนดให้เป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ เนื่องจากคดีเหล่านี้ตามกฎหมายระหว่างประเทศถือเป็นความผิดมหันตโทษ จึงไม่ยอมให้มีอายุความ และประเทศฝรั่งเศสก็เคยประสบเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้วในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

๓. อายุความคดีอาญาในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law)

แนวคิดเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาในประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (common law) แตกต่างจากประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย (civil law) กล่าวคือ ระบบกฎหมายจารีตประเพณีถือว่าการฟ้องคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดอันเป็นความผิดที่ถือว่ารบกวนความสงบเรียบร้อยของส่วนรวมซึ่งรัฐ (กษัตริย์) เป็นผู้ดูแล การฟ้องคดีอาญาจึงเป็นการกระทำแทนกษัตริย์ ประกอบกับในระบบกฎหมายจารีตประเพณีมีแนวคิดที่ว่า กษัตริย์สามารถกระทำการสิ่งใดก็ได้โดยปราศจากความผิด (the king can do no wrong) จึงมีผลว่าแม้กษัตริย์จะปล่อยให้คดีอาญาขาดอายุความก็ยังสามารถฟ้องคดีได้ ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาจึงเกิดหลักเรื่อง “nullum tempus occurit regi”^{๑๐} หรือ “อายุความไม่ใช้กับกษัตริย์” (time does not run against the king) ขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นรัฐสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้เสมอ ไม่ว่าระยะเวลาจะล่วงเลยไปนานเท่าใดก็ตาม

ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศแม่แบบของ Common Law ได้ใช้หลักเรื่อง “nullum tempus occurit regi” เป็นหลักในการดำเนินคดีอาญา เช่น ในปี ค.ศ. ๑๙๐๕ นาย John Appleton ถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิต ในคดีที่เขาให้การรับสารภาพว่าได้ฆ่าภรรยาของตนในปี ค.ศ. ๑๘๘๒ คือเมื่อ ๒๓ ปีมาแล้ว (หนังสือพิมพ์ Times, 15 July 1905)^{๑๑}

ในปี ค.ศ. ๑๘๐๒ ผู้ว่าการ Wall ถูกนำตัวมาพิจารณาเพื่อลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำเมื่อ ๓๐ ปีก่อน นาย William Horne ถูกนำตัวมาพิจารณาเพื่อลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ

^๙ Code pénal [nouveau], article 213-5, sous-titre 1er : Des crimes contre l'humanité,

^{๑๐} Kenny's, Outlines of criminal Law, eighteenth edition, CAMBRIDGE: The University press, 1962, page 531. และ Kenny's, Outlines of criminal Law, Nineteenth edition, CAMBRIDGE: The University press, 1966, page 54. และโปรดดู อรุณี อนันตชัยศิลป์, อายุความในคดีอาญา, วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒, หน้า ๑๑.

^{๑๑} Jolowicz J.A., Droit anglais, Paris : Dalloz, 1986, page 599.

เมื่อ ๓๕ ปีก่อน และนาย Stephen ถูกนำตัวมาพิจารณาเพื่อลงโทษสำหรับความผิดที่ได้ลักทรัพย์ไปเมื่อ ๖๐ ปีก่อน^{๑๒}

ต่อมาแนวคิดในเรื่องอายุความได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ หลักเรื่อง “*nullum tempus occurit regi*” จะไม่ใช้กับความผิดบางฐานความผิด เช่น

๑. ความผิดฐานกบฏตาม Treason Act, 1695 ยกเว้นความผิดฐานประทุษร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์ จะต้องฟ้องคดีภายในสามปีนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

๒. ความผิดฐานจลาจลตาม Riot Act, 1714 จะต้องฟ้องคดีภายในสิบสองเดือนนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

๓. ความผิดตาม Night Poaching Act, 1828 จะต้องฟ้องคดีภายในสิบสองเดือนนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

๔. ความผิดทางเพศที่กระทำต่อเด็กหญิงอายุสิบสามปีถึงสิบหกปี จะต้องฟ้องคดีภายในสิบสองเดือนนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

๕. ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (corrupt or illegal practice at election) จะต้องฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

๖. ความผิดตาม Customs Acts จะต้องฟ้องภายในสามปีนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

๗. ความผิดตาม Perjury Act, 1911 ในกรณีเกี่ยวกับการปลอมแปลงสูติบัตรและมรณะบัตร จะต้องฟ้องคดีภายในสามปีนับแต่ความผิดเกิดขึ้น

๘. ความผิดตาม Merchandise Marks Act, 1887 จะต้องฟ้องคดีภายในสามปีนับแต่ความผิดเกิดขึ้น หรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายทราบการทำความผิด

๙. บรรดาคดีที่มีโทษสถานเบาจะต้องฟ้องคดีภายในหกเดือนนับแต่ความผิดเกิดขึ้น^{๑๓}

กล่าวโดยสรุปประเทศอังกฤษ แม้คดีอาญาส่วนใหญ่จะใช้หลักเรื่อง “*nullum tempus occurit regi*” ในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด โดยสามารถจะฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่มีกำหนดอายุความก็ตาม แต่ก็มีการพัฒนาความผิดบางฐานใหม่โดยกำหนดให้มีอายุความในการฟ้องคดีขึ้น

^{๑๒} Kenny's, Outlines of criminal Law, eighteenth edition, CAMBRIDGE: The University press, 1962, page 531. และ Kenny's, Outlines of criminal Law, Nineteenth edition, CAMBRIDGE: The University press, 1966, page 54. และโปรดดู อรุณี อนันตชัยศิลป์, อายุความในคดีอาญา, วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒, หน้า ๑๑.

^{๑๓} Kenny's, Outlines of criminal Law, eighteenth edition, CAMBRIDGE: The University press, 1962, page 532. คะนิง ฤาไชย บทความพิเศษ “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ”, ตอนที่ ๑, วารสารอัยการ, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑๐๘ ธันวาคม, ๒๕๒๙, หน้า ๑๖. และโปรดดู อรุณี อนันตชัยศิลป์, อายุความในคดีอาญา, วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒, หน้า ๑๔.

เพื่อให้การพิสูจน์พยานหลักฐานและการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นโดยเร็ว เนื่องจากลักษณะความผิดบางฐาน หากปล่อยให้เนิ่นนานไปจะไม่มีใครจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อันจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการนำสืบ พิสูจน์ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย หรืออาจก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคมได้ เช่น คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ไม่ชอบ ถ้าศาลไม่รีบตัดสินโดยเร็วอาจก่อให้เกิดการโต้แย้งเสียเปรียบขึ้นในการเลือกตั้งได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสังคมได้ในที่สุด

๔. อายุความคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกากล่าวโดยรวมจัดเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Common Law แนวคิดเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาจะมีลักษณะใกล้เคียงกันกับแนวคิดของประเทศอังกฤษ แต่เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยหลายมลรัฐ แต่ละมลรัฐต่างก็มีกฎหมายของตนเองบังคับใช้ อยู่ คดีอาญาส่วนใหญ่จะถูกบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายของแต่ละมลรัฐซึ่งจะมีรายละเอียดของโทษ และอายุความในคดีอาญาแตกต่างกันไป

อย่างไรก็ตาม แนวคิดตามระบบ Common Law จะมีบทบาทสำคัญต่อระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา เพราะในสหรัฐอเมริกา ความผิดที่เรียกว่า misdemeanors หรือความผิดที่มีโทษสถานเบาจะเป็นความผิดที่มีอายุความระหว่างสองปีถึงหกปี

สำหรับคดีที่เป็นความผิดร้ายแรงที่เรียกว่า felony โดยเฉพาะในความผิดระดับ first degree เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย หรือฆ่าคนตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นต้น จะเป็นตามหลักเรื่อง “*nullum tempus occurit regi*” ในระบบ Common Law กล่าวคือ เป็นความผิดที่ไม่มีอายุความ รัฐสามารถที่จะฟ้องคดีแก่ผู้กระทำความผิดเมื่อใดก็ได้

ความผิดที่ทั้งสหพันธรัฐ (รัฐบาลกลาง) และมลรัฐทุกมลรัฐถือว่าเป็นความผิดที่ไม่มีอายุความฟ้องคดีอาญา ได้แก่

๑. ความผิดฐานฆ่าคนตาย และความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ซึ่งเป็นแนวคิดในระบบ Common Law

๒. ความผิดต่อความมั่นคงตาม Patriot Act, 2001 ได้แก่ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย

๓. ความผิดฐานอาชญากรรมสงครามตาม Rome Statute

ความผิดทั้งสามฐานเป็นความผิดที่สร้างความน่ากลัวอย่างมากแก่สังคม จึงเป็นความผิดที่ไม่มีอายุความ ส่วนความผิดเกี่ยวกับเพศโดยเฉพาะความผิดฐานทำร้ายทางเพศหรือล่วงละเมิดทางเพศที่กระทำต่อเด็กจะเป็นความผิดที่ไม่มีอายุความในมลรัฐ Alabama, Alaska, Arizona, Delaware (เฉพาะความผิดฐานข่มขืนในระดับ first degree), Idaho, Indiana (เฉพาะความผิดฐานข่มขืนในระดับ class A), Kentucky, Louisiana (เฉพาะความผิดฐานข่มขืนในระดับร้ายแรง), Maryland, Mississippi (เฉพาะความผิดฐานข่มขืน), Missouri (เฉพาะความผิดฐานข่มขืนโดยใช้กำลัง), New Jersey (ความผิดฐานประทุษร้ายทางเพศ), New Mexico (เฉพาะความผิดฐานข่มขืนในระดับ first degree), North Carolina

(เฉพาะความผิดฐานข่มขืน), Rhode Island (เฉพาะความผิดฐานประทุษร้ายทางเพศในระดับ first degree), South Carolina, Vermont (เฉพาะความผิดฐานประทุษร้ายทางเพศอย่างร้ายแรง), Virginia (ความผิดฐานข่มขืน), West Virginia, Wyoming ในมลรัฐอื่นมีความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นความผิดที่มีอายุความ

ความผิดฐานอื่น ๆ ที่มีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นความผิดที่มีอายุความ เนื่องจากเป็นคดีที่ไม่ทำให้สังคมเกิดความหวาดกลัว และหากทิ้งไว้เนิ่นนานเกินไปพยานหลักฐานอาจสูญหายหรือไม่อาจพยานหลักฐานมาได้ และประชาชนจะไม่สนใจเรื่องในอดีตอีกต่อไปจะสนใจเฉพาะการดำรงชีพของตนเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม อายุความในคดีที่มีกำหนดอายุความให้ฟ้องคดี กำหนดอายุความดังกล่าวจะไม่นับในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอยู่นอกเขตอำนาจศาล^{๑๔} เช่น ผู้กระทำความผิดหลบหนีออกไปนอกประเทศ อายุความจะไม่นับจนกว่าจะได้ตัวกลับมาจึงจะเริ่มนับอายุความ หลักในเรื่องการไม่นับอายุความนี้มีใช้ในทุกรัฐ เช่น New York, Illinois เป็นต้น

อาจสรุปได้ว่าอายุความในคดีอาญาในกฎหมายต่างประเทศเท่าที่ทำการศึกษาค้นคว้า อายุความในการฟ้องคดีอาญาหรืออายุความในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษระหว่างระบบ Civil Law และระบบ Common Law มีแนวคิดที่แตกต่างกันอยู่หลายเรื่อง และมีวิวัฒนาการที่สวนทางกัน

ในระบบ Civil Law ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายเป็นหลัก ความผิดอาญาเกือบทั้งหมดจะมีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีหรืออายุความในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยกำหนดให้สัมพันธ์กันระหว่างความผิดและโทษ ยกเว้นความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ความผิดฐานก่อการร้าย และความผิดเกี่ยวกับอาญากรสงคราม ซึ่งเป็นความผิดที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวกับมนุษยชาติ ถือเป็นความผิดที่ไม่มีอายุความ รัฐต่าง ๆ สามารถฟ้องคดีได้ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานสักเท่าใดก็ตาม

ส่วนในระบบ Common Law ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี จะถือว่าความผิดเกี่ยวกับการฆ่าคนตาย การฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (ความผิดฐานก่อการร้าย) และความผิดฐานอาชญากรสงคราม และมีความผิดเกี่ยวกับเพศบางเรื่อง ถือว่าร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศกับผู้เยาว์ เป็นความผิดที่สร้างความหวาดกลัวให้กับประชากรในสังคมและทำให้สังคมโดยรวมเกิดความไม่ไว้วางใจในความสามารถของรัฐที่จะปกป้องและคุ้มครองภัยอันตรายให้กับพวกเขา ซึ่งรัฐจะต้องเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ถือเป็น

^{๑๔} U.S. Code, Title 18: crime and criminal procedure, Part II : criminal procedure, Chapter 213: limitations, section 3290: fugitives from justice. (No Statute of limitations shall extend to any person fleeing from justice.

ความผิดที่ไม่มีอายุความ ส่วนความผิดอื่น ๆ ที่เป็นการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอยู่ด้วย

ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีแนวปฏิบัติในทำนองเดียวกันกับประเทศที่ใช้ Common Law เพียงแต่นักกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ไปเขียนเป็นประมวลในรูปแบบ Compilation โดยแยกเป็น ๕๒ หัวข้อ และในแต่ละมลรัฐก็จัดทำประมวลกฎหมายในลักษณะเดียวกันกับที่รัฐบาลกลางจัดทำเช่นเดียวกัน แต่แนวคิดต่าง ๆ ในกฎหมายเหล่านี้เป็นแนวคิดในระบบ Common Law ทั้งสิ้น แต่ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีออกจากเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี อายุความในการฟ้องคดีจะไม่เริ่มนับจนกว่าผู้กระทำความผิดจะกลับเข้ามาอยู่ในเขตอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดนั้น^{๑๔} อีก

๕. ปัญหาและข้อเสนอนี้เกี่ยวกับอายุความคดีอาญาในกฎหมายไทย

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยเป็นประมวลกฎหมายที่นำเอาความคิดของประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Civil law มาใช้ เริ่มโดยนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาทำหน้าที่ในตำแหน่ง “ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย” (Conseiller législatif) แนวคิดเรื่องอายุความในการฟ้องร้องคดีอาญาและอายุความในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้มีการนำเอามาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ ซึ่งหลักการในการกำหนดอายุความเป็นไปตามกฎหมายแห่งการลืม (la loi de l'oubli) ดังปรากฏในมาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

มาตรา ๙๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษกิติ ได้รับความโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มิได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด

^{๑๔} Ibid .

หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๘ จะยังคงดูเหมือนว่าเป็นบทบัญญัติที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยก็ตาม แต่ก็ยังมีหลายประเด็นที่สมควรปรับปรุง เพื่อให้การปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่เพียงแต่จะส่งผลให้กับผู้เสียหายบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและส่วนรวมทั้งประเทศ เช่น วิกฤติด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้ประสบหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับความเสียหายอย่างมาก แต่เนื่องจากกฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้โดยมุ่งที่จะผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าปรับให้กับรัฐมากกว่าที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดจริง ๆ มาลงโทษตามโทษานุโทษ จึงได้กำหนดอัตราโทษจำคุกไว้ต่ำและมุ่งที่จะกำหนดโทษปรับให้สูง ทำให้อายุความในการฟ้องร้องหรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษมีอายุความสั้น เมื่อผู้กระทำความผิดหลบหนีไปอาศัยอยู่ต่างประเทศทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้จนกระทั่งคดีขาดอายุความ แม้ว่ารัฐจะมีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเครื่องมือก็ตาม แต่กระบวนการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนานซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คดีขาดอายุความได้เช่นกัน ผลก็คือผู้กระทำความผิดลอบยลอยู่ต่างประเทศ โดยที่รัฐไม่สามารถจะนำตัวมาลงโทษได้ นอกจากนี้ เมื่อคดีขาดอายุความแล้วผู้กระทำความผิดก็สามารถที่จะเดินทางกลับประเทศได้โดยที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถที่จะดำเนินคดีกับผู้นั้นได้ และอาจกลับมาก่อทำความผิดอีกและหลบหนีออกนอกประเทศเพื่อรอให้คดีขาดอายุความอีกเช่นที่เคยกระทำมาแล้วได้

การที่จะแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยนำแนวคิดของระบบ Common law มาใช้โดยแก้ไขกฎหมายให้คดีอุกฉกรรจ์เป็นคดีที่ไม่มีอายุความ ตามแบบประเทศอังกฤษหรือประเทศอเมริกาเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากประเทศไทยแม้ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่ก็ไม่ใช่ประเทศที่ร่ำรวยเพียงพอที่จะนำวิทยาการที่ทันสมัยจากต่างประเทศมาใช้ได้ทั้งหมด เนื่องจากเทคนิคเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญา (foreign sic sciences) ในปัจจุบันใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีราคาแพง เช่น การพิสูจน์รหัสพันธุกรรม (DNA) หรือการใช้คอมพิวเตอร์ในการพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นต้น ซึ่งต้องใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนเป็นเรื่องที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูงมาก เท่ากับรัฐนำเอาภาษีอากรของประชาชนจำนวนมากมาใช้ดำเนินการกับคดีอาญาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเพียงเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดเพียงคนเดียวหรือสองคนมาลงโทษแทนที่จะนำเงินภาษีดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ากว่าที่จะ

นำมาใช้ในการสอบสวนคดีอาญาโดยไม่มีระยะเวลาจำกัด เพราะนอกจากจะสิ้นเปลืองทั้งกำลังคนและงบประมาณแล้ว หากปล่อยให้ระยะเวลาในการสอบสวนเนิ่นนานไป ประชาชนก็จะไม่สนใจเรื่องดังกล่าวอีกและจะหันไปสนใจปัญหาอื่นที่เป็นปัญหาใกล้ตัวมากกว่าแทน การให้มีกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาหรืออายุความในการลงโทษจะเหมาะสมกว่า เพียงแต่หน่วยงานของรัฐจะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการสอบสวนคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในคดีอาญาที่สำคัญ ๆ บางเรื่อง เช่น คดีฆาตกรรม คดีที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน คดีความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย คดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ คดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสังคมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอิทธิพลหรือมีความร่ำรวยสามารถหลบหนีออกนอกประเทศได้ ประกอบกับการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและใช้เวลานาน จนบางครั้งทำให้คดีขาดอายุความได้ และผู้กระทำความผิดสามารถเดินทางกลับประเทศได้อีกภายหลังที่คดีขาดอายุความแล้วโดยที่รัฐไม่สามารถจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ และอาจกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น หากในคดีอาญา รัฐยังมีความจำเป็นที่จะต้องยึดหลักการในเรื่อง “กฎแห่งการลืม (la loi de l’oubli)” อยู่ ก็ควรจะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๘ เสียให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยการกำหนดให้อายุความในการฟ้องคดีอาญาหรือการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษสะดุดหยุดอยู่และยังคงค้างอยู่ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีออกนอกประเทศหรือนอกเขตอำนาจของศาลไทย การกำหนดให้มีเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่และอายุความยังคงค้างอยู่นี้จะทำให้คดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีออกนอกประเทศไม่ขาดอายุความไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานสักเพียงใดก็ตาม หากได้ตัวผู้กระทำความผิดกลับมายังประเทศไทยเมื่อใด รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องและลงโทษได้ เพราะอายุความยังคงเหลือค้างอยู่ ยังไม่ขาดอายุความ นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยจะขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็สามารถกระทำได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา

ในปัจจุบันการแบ่งแยกแนวคิดเกี่ยวกับระบบกฎหมาย civil law และ common law มีแนวโน้มว่าจะปรับเข้าหากันมากขึ้น โดยเฉพาะความผิดอาญาสำคัญ ๆ บางเรื่องที่ เช่น คดีอาญากรรมเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ คดีอาชญากรรมเกี่ยวกับมนุษยชาติ และคดีอาชญากรรมเกี่ยวกับการก่อการร้าย ในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมาย civil law ซึ่งแต่เดิมเคยใช้หลักเรื่อง “กฎแห่งการลืม (la loi de l’oubli)” โดยมีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีและอายุความในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเริ่มหันมาใช้หลัก common law มากขึ้น ทำให้ความผิดดังกล่าวข้างต้นเป็นคดีที่ไม่มีอายุความ รัฐต่าง ๆ สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันกลุ่มประเทศที่ใช้ Common Law ที่คดีอาญาส่วนใหญ่เป็นคดีที่ไม่มีอายุความ มีการกำหนดให้ความผิดบางฐานความผิดมีอายุความในการฟ้องคดีเกิดขึ้น และในอนาคตมีแนวโน้มที่ระบบกฎหมายทั้งสองระบบจะพัฒนาหลักกฎหมายให้ใกล้เคียงกันมากขึ้น สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับระบบกฎหมายของทั้งสองระบบก็น่าที่จะเอาแนวความคิดบางเรื่องในระบบกฎหมายทั้งสองระบบมาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ที่

เกิดขึ้นภายในประเทศ อันจะทำให้การปราบปรามอาชญากรรมและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

หนังสืออ้างอิง

๑. อรุณี อนันตชัยศิลป์, อายุความในคดีอาญา, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
๒. จิตติ ดิงศภักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ ๙, ๒๕๓๖).
๓. คะเน็ง ฤไชย บทความพิเศษ “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ”, ตอนที่ ๑, วารสารอัยการ, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑๐๘ ธันวาคม, ๒๕๒๙.
๔. Arizona State: Title 13 Criminal Code.
๕. Turner Cecil J.W., *Kenny’s outlines of criminal law, eighteenth edition*, Cambridge : The University Press, 1962.
๖. USA. Patriot Act of 2001.
๗. Zollar Judith, *Criminal Statutes of Limitations, information brief*, Minisota House of Representatives, Research Department, November 2000.
๘. Aydalot Maurice, *Répertoire de droit pénal et de procédure pénale, Tome IV*, Paris : Dalloz, 1993.
๙. Jolowicz J.A., *Droit anglais*, Paris : Dalloz, 1986.
๑๐. Pradel Jean, *Le nouveau code pénal (Partie générale) Loi n° 92-683 du 22 juillet 1992*, Paris : Dalloz, 1993.
๑๑. http://en.wikipedia.org/wiki/Statute_of_limitations, Statute of limitations, Wikipedia, the free encyclopedia, 18/11/2548.
๑๒. <http://www.weblocator.com/attorney/fl/law/processcon.html>, Florida Process of a Lawsuit, 25/11/2548.
๑๓. <http://www.fathom.com/feature/60819/>, California : unlimited litigation.
๑๔. <http://www.commondreams.org/headlines04/0921-27.html>, U.S. Probing Alleged Abuse of Afghans.
๑๕. <http://web.amnesty.org/library/index/ENGEUR300092005?open&of=ENG-385>, Italy.
๑๖. <http://www3.state.id.us/cgi-bin/newidst?sctid=190040001.k>, Idaho Statutes.
๑๗. http://www.geocities.com/true_perspective/HAWAII.html.
๑๘. http://www.geocities.com/true_perspective/ILLINOIS.html.
๑๙. <http://www.law.cornell.edu/uscode/serch/uscode18.html>, US Code collection.
๒๐. <http://www.law.cornell.edu/supct/html/03-9046.ZO.html>, Supreme Court Collection.

๒๑. <http://web.utk.edu/~scheb/overview.html#statlim>, An overview of Criminal Offenses under Tennessee Law.
๒๒. <http://touchngo.com/lglcntr/akstats/Statutes/Title12/Chapter10/Section010.htm>, 23/11/2005.
๒๓. <http://www.frouman.net/texaslimitations>, Texas Statutes: Code of Criminal procedure, chapter 12, limitations.
๒๔. http://www.darkness2light.org/KnowAbout/articles_extension_statutes.asp, extensions of Statutes.
๒๕. <http://www.rainn.org>, Statutes of Limitation for prosecuting rape and/or sexual assault.
๒๖. <http://www.legifrance.gouv.fr/WAspad/VisuArticleCode?commun=CPNAL&...>